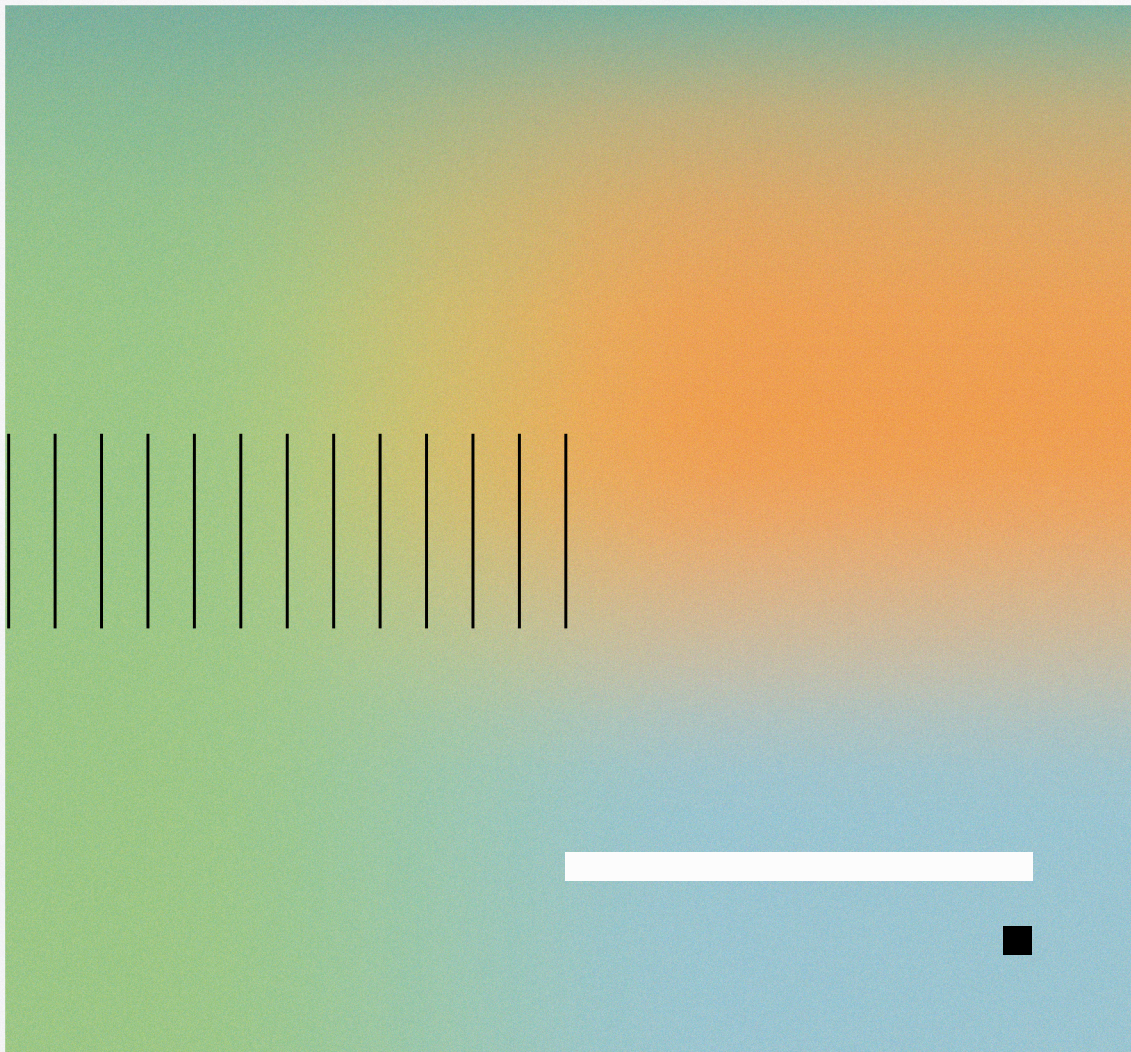

РЕАБІЛІТАЦІЯ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ: ОГЛЯД МОДЕЛІ

РЕАБІЛІТАЦІЯ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ: ОГЛЯД МОДЕЛІ

Цей документ описує основні висновки та узагальнення моделі надання комплексних послуг з реабілітації людей з порушеннями зору, розробленої за підтримки Програми розвитку ООН в межах проєкту: «Підтримка реабілітації людей з інвалідністю, спричиненою війною» за фінансування урядів Республіки Корея та Німеччини.

Модель розроблено на основі звіту
«Реабілітація людей з порушеннями зору:
аналіз ситуації», доступний за лінком.

Розробники моделі:

Тетяна Гребенюк, Ірина Сасіна, Євгеній Свет
Координація та редагування від ПРООН:
Олена Іванова, Олена Власюк

КЛЮЧОВІ ВИКЛИКИ: ЧОМУ НЕОБХІДНО ВИЗНАЧИТИ ПІДХІД ДО РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ ВЖЕ СЬОГОДНІ

У зв'язку з війною на території України продовжує збільшуватись кількість дітей та дорослих, у яких виникають порушення зору внаслідок опіків, вогнепальних, мінно-вибухових поранень тощо. Відповідно до даних Національної служби здоров'я України, від лютого 2022 року по липень 2023 включно 38 870 людям було вперше поставлено діагноз, пов'язаний із сліпотою та зниженням зору.¹ Тривожною тенденцією є те, що лише за перші 7 місяців 2023 року кількість діагнозів уже досягла рівня, майже еквівалентного загальній кількості за весь 2022 рік, перевищивши показники 2021 року.

Різке збільшення кількості діагнозів під час триваючої війни в Україні підкреслює нагальну потребу в розширеній підтримці, ресурсах і реабілітаційних послугах для тих, хто постраждав від втрати зору за цей період.

ВИКЛИКИ ДЛЯ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ:

- відсутні чітко визначений перелік та порядок надання реабілітаційних послуг для людей з порушенням зору;
- не спостерігається системний підхід до реабілітації людей з порушеннями зору;
- відсутні послуги реабілітації на рівні громади та концептуальне бачення щодо їх організації та фінансування;
- нестача відповідно підготовленого персоналу для роботи з особами з порушенням зору.

РЕАБІЛІТАЦІЯ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ ПЕРЕДБАЧАЄ **ВІДНОВЛЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ЗДАТНОСТІ ТА ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ ТА НЕЗАЛЕЖНОСТІ ЛЮДИНИ**

¹ Дані надані НСЗУ 03.08.2023 на запит ПРООН щодо даних з електронної системи охорони здоров'я за період 2021-2023 року (липень включно) щодо кількості пацієнтів, яким вперше встановлено діагноз з групи «Н54. Сліпота та знижений зір» протягом наведеного періоду.

СКЛАДОВІ МОДЕЛІ:

- перелік та зміст реабілітаційних послуг;
- необхідне **кадрове забезпечення** реабілітаційного процесу (перелік необхідних фахівців, їх завдання та вимоги до їх знань та навичок);
- перелік необхідного **обладнання** для забезпечення реабілітаційного процесу.

КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ

РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

Реабілітація людей з порушеннями зору ґрунтується на принципах надання реабілітаційних послуг, визначених у Концепції організації реабілітаційної допомоги ВООЗ² та Міжнародному стандарті реабілітації зору³:

- особистісно-орієнтований підхід;
- доступність реабілітаційних послуг;
- міждисциплінарний підхід;
- якість послуг реабілітації;
- безперервність реабілітаційних послуг протягом життя;
- доказовість.

ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА НЕОБХІДНИЙ ПЕРЕЛІК РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ, ОРГАНІЗАЦІЮ ТА ПРОЦЕС РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ:

- складність офтальмологічного порушення;
- комплексність функціональних порушень;
- час втрати зору (вік, у якому людина втратила зір, скільки часу пройшло після втрати/ порушення зору);

² Rehabilitation in health systems: guide for action. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/325607>

³ International Vision rehabilitation standards. <https://polonazionaleipovisione.it/wp-content/uploads/2022/07/International-Vision-Rehabilitation-Standards.pdf>

- період післяопераційного відновлення (гострий та післягострий періоди реабілітації);
- хронічний або гострий перебіг захворювання;
- вік;
- життєві етапи становлення особистості (самостійне проживання, необхідність зміни місця проживання, необхідність отримання професії, працевлаштування, створення родини, народження дитини тощо).

Опис категорій осіб, які потребують надання реабілітаційних послуг за показниками офтальмологічного діагнозу та результатів оцінювання стану зору, на сьогодні в Україні не визначений.

ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ:

- офтальмо-оптометричні послуги (проведення комплексного обстеження зору та ока; підбір засобів оптичної корекції та навчання користуватися ними; терапія зору);
- психологічна допомога;
- послуги з фізичної терапії;
- ерготерапевтичні послуги (формування життєвих навичок, надання фізичного супроводу, організація та проведення модифікації домашнього та робочого середовища);
- навчання просторового орієнтування та мобільності;
- навчання цифровим навичкам;
- навчання шрифту Брайля;
- організації оздоровчих програм та дозвілля для підвищення ефективності соціалізації особистості, формування соціальної активності та подальшої її самореалізації;
- організація навчання людини з порушеннями зору/родини/доглядачів особливостям догляду, запобіганню можливих ускладнень та дотриманню рекомендацій на всіх етапах реабілітаційної допомоги.

ЯКІ **КАТЕГОРІЇ ОСІБ** ПОТРЕБУЮТЬ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ?

Люди, які згідно з Міжнародною статистичною класифікацією хвороб і проблем, пов'язаних зі здоров'ям (МКХ-11) мають помірне, важке порушення зору та сліпоту, зокрема гостроту зору до 0,5.

Основні показники стану зору, які мають бути оцінені для встановлення потреби в реабілітаційних послугах: гострота зору вдалину та для близької відстані; поле зору; кольоросприймання; темнова адаптація; прогресування очного захворювання; поєднання порушення зору з іншими сенсорними, руховими або інтелектуальними порушеннями.

ЯКІ **ФАХІВЦІ** МОЖУТЬ ЗАЛУЧАТИСЯ ДО НАДАННЯ ПОСЛУГ У ПРОЦЕСІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ?

- офтальмолог;
- оптометрист;
- лікар фізичної та реабілітаційної медицини;
- ерготерапевт;
- фізичний терапевт та/або фахівець з фізичної реабілітації;
- психолог та/або психотерапевт;
- соціальний працівник;
- фахівець з реабілітації (порушення зору);
- вчитель-дефектолог (тифлопедагог);
- інструктор з просторового орієнтування та мобільності*;
- інструктор з цифрових навичок*.

* за умови володіння необхідними знаннями та навичками відповідне навчання може забезпечувати ерготерапевт.

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД МОДЕЛІ НАДАННЯ ПОСЛУГ ЛЮДЯМ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

ДЕ: МІСЦЕ НАДАННЯ ПОСЛУГ					
	Заклади охорони здоров'я		Заклади та установи поза сферою охорони здоров'я		
	Стаціонарні	Амбулаторні	Реабілітаційні установи в системі соціального захисту	Інші*	
ЩО: РЕАБІЛІТАЦІЙНІ ПОСЛУГИ					ХТО: ФАХІВЦІ, які надають послугу
ерготерапія	✓	✓	✓	✓	ерготерапевт фахівець з реабілітації (порушення зору) вчитель-дефектолог (тифлопедагог)
психологічна допомога	✓	✓	✓	✓	лікар-психолог психолог психотерапевт
офтальмо-оптометричні	✓	✓			лікар-офтальмолог лікар-офтальмолог дитячий оптометрист
фізична терапія	✓	✓	✓	✓	лікар з фізичної та реабілітаційної медицини (для ЗОЗ) фізичний терапевт фахівець з фізичної реабілітації асистент фізичного терапевта асистент ерготерапевта
формування цифрових навичок	✓		✓	✓	ерготерапевт інструктор з цифрових навичок фахівець з реабілітації (порушення зору) вчитель-дефектолог (тифлопедагог)

* У закладах іншого підпорядкування та форм власності (зокрема в сфері освіти, Мінветеранів, що належать благодійним фондам, громадським організаціям тощо; або надаються ФОП – фахівцями з реабілітації).

ДЕ: МІСЦЕ НАДАННЯ ПОСЛУГ					
	Заклади охорони здоров'я		Заклади та установи поза сферою охорони здоров'я		
	Стаціонарні	Амбулаторні	Реабілітаційні установи в системі соціального захисту	Інші*	
ЩО: РЕАБІЛІТАЦІЙНІ ПОСЛУГИ					ХТО: ФАХІВЦІ, які надають послугу
навчання шрифту Брайля	✓	✓	✓	✓	вчитель-дефектолог (тифлопедагог)
навчання просторового орієнтування та мобільності	✓		✓	✓	інструктор з навчання просторового орієнтування та мобільності фахівець з реабілітації (порушення зору) вчитель-дефектолог (тифлопедагог) ерготерапевт
організація оздоровчих програм та дозвілля			✓	✓	фахівець з реабілітації (порушення зору) вчитель-дефектолог (тифлопедагог) соціальний працівник
навчання людини з порушеннями зору/родини/доглядачів особливостям догляду на всіх етапах реабілітації	✓	✓	✓	✓	ерготерапевт фахівець з реабілітації (порушення зору) вчитель-дефектолог (тифлопедагог) інструктор з навчання просторового орієнтування та мобільності

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ РІЗНИХ ПАКЕТІВ ПОСЛУГ З РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

Місце	Умови надання послуг	Коли?	Тривалість	Підстави надання послуги
Заклад охорони здоров'я	Амбулаторно відповідно до Програми медичних гарантій за пакетом «Реабілітаційна допомога дорослим і дітям у амбулаторних умовах»	післягострий; довготривалий періоди реабілітації	14-21 день (може бути продовжено відповідно до потреб людини з порушеннями зору)	направлення лікаря з надання ПМД, якого обрано за декларацією про вибір лікаря; направлення лікуючого лікаря, у тому числі лікаря фізичної та реабілітаційної медицини
	Стаціонарно відповідно до Програми медичних гарантій за пакетом «Реабілітаційна допомога дорослим і дітям у стаціонарних умовах»	післягострий; довготривалий періоди реабілітації	42-56 днів (тривалість може бути продовжена відповідно до потреб особи з порушеннями зору)	направлення лікуючого лікаря, у тому числі лікаря фізичної та реабілітаційної медицини; переведення з іншого закладу/клінічного підрозділу ЗОЗ
Реабілітація в спеціалізованих реабілітаційних закладах	Цілодобове та/або денне перебування у реабілітаційному закладі, відділенні, підрозділі реабілітації ОПЗ	довготривалий період реабілітації	42-56 днів (тривалість може бути продовжена відповідно до потреб особи з порушеннями зору)	направлення лікаря з надання ПМД, якого обрано за декларацією про вибір лікаря; направлення лікуючого лікаря, у тому числі лікаря фізичної та реабілітаційної медицини; самозвернення до лікаря, у якого ОПЗ перебуває під медичним наглядом; самозвернення
Окремі послуги реабілітації	Денне перебування у реабілітаційному закладі, відділенні, підрозділі реабілітації; надання окремих послуг окремими фахівцями з реабілітації; реабілітація у територіальній громаді	довготривалий період реабілітації	14-21 день (тривалість може бути продовжена відповідно до потреб особи з порушеннями зору)	направлення лікаря з надання ПМД, якого обрано за декларацією про вибір лікаря; направлення лікуючого лікаря, у тому числі лікаря фізичної та реабілітаційної медицини; самозвернення до лікаря, у якого пацієнт перебуває під медичним наглядом; самозвернення

ПЕРЕЛІК ФАХІВЦІВ ТА ЇХНІ ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ В РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

ЛІКАР-ОФТАЛЬМОЛОГ

- моніторинг стану зорової функції;
- направлення до оптометриста для комплексного обстеження ока і зору;
- встановлення необхідності подальшої реабілітації.

ОПТОМЕТРИСТ

- загальне та клінічне оптометричне обстеження;
- визначення зорових функцій;
- супровід осіб з рефракційною патологією;
- надання оптометричної допомоги;
- робота з діагностичним, лікувальним та фізіотерапевтичним обладнанням, підбір сучасних засобів корекції зору, ознайомлення з правилами безпечного зорового навантаження та гігієни органу зору;
- збереження зору та профілактики офтальмологічних захворювань.

[!] В програму підготовки або підвищення кваліфікації оптометристів (за МСРЗ) слід включити вивчення тем: «Психосоціальні наслідки порушень зору»; «Доступність та зміни навколишнього середовища»; «Супровід людей з порушеннями зору та комунікативні навички»; «Оптичні, електронні та неоптичні засоби для осіб зі зниженим зором та навчання їх використання» та «Терапія зору».

ЛІКАР ФІЗИЧНОЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ

- визначення переліку необхідних реабілітаційних послуг;
- забезпечує координацію надання реабілітаційних послуг;
- надання консультації щодо можливостей отримання реабілітаційних послуг.

ЕРГОТЕРАПЕВТ

- застосування методик корекції сенсорних, моторних та психосоціальних порушень, пов'язаних із повсякденним функціонуванням;
- визначення потреб, здійснення підбору, пристосування та навчання щодо використання технічних допоміжних та інших засобів реабілітації;
- формування життєвих навичок;
- оцінювання середовища особи, яка потребує реабілітації, оцінювання і прогнозування безпеки її самостійного проживання;
- проведення модифікації домашнього та робочого середовища.

За умов наявності відповідної кваліфікації:

- навчання шрифту Брайля;
- формування цифрових навичок;
- навчання просторовому орієнтуванню та мобільності.

[!] В програму підготовки ерготерапевтів слід включити освітні компоненти: «Психосоціальні наслідки порушень зору»; «Доступність та зміни навколишнього середовища»; «Просторове орієнтування та мобільність (O&M)»; «Супровід людей з порушеннями зору та комунікативні навички»; «Допоміжні засоби реабілітації»; «Вивчення шрифту Брайля», «Формування цифрових навичок у людей з порушеннями зору».

ФІЗИЧНИЙ ТЕРАПЕВТ ТА/АБО ФАХІВЕЦЬ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

- відновлення вольових і фізичних якостей шляхом здійснення та поступового збільшення фізичних навантажень;
  - відновлення і зміцнення здоров'я;
  - розвиток функціональних можливостей рухового апарату; формування і розвиток втрачених рухових навичок і вмінь; відновлення/вдосконалення роботи вестибулярного апарату;
  - формування відновлення правильної ходьби, постави; підвищення рухової активності;
  - зміцнення здоров'я, профілактика вторинних відхилень у стані здоров'я;
  - формування процесів зниження стомлюваності шляхом збільшення м'язових навантажень.
- [!]** В програму підвищення кваліфікації включити модулі: «Психосоціальні наслідки порушень зору»; «Доступність та зміни навколишнього середовища»; «Супровід ОПЗ та комунікативні навички».

ПСИХОЛОГ ТА/АБО ПСИХОТЕРАПЕВТ

- розв'язання актуальних або специфічних психологічних проблем, які виникли внаслідок втрати/порушення зору, психологічного травмування в екстремальних ситуаціях, надзвичайних та кризових ситуаціях;
  - відновлення відчуття безпеки, стабілізація;
  - побудова корисних стратегій подолання;
  - опрацювання та осмислення психотравматичного досвіду; зменшення інтенсивності емоційного переживання; профконсультування.
- [!]** В програму підвищення кваліфікації включити модулі: «Психосоціальні наслідки порушень зору»; «Доступність та зміни навколишнього середовища»; «Супровід ОПЗ та комунікативні навички».

ФАХІВЕЦЬ З РЕАБІЛІТАЦІЇ (ПОРУШЕННЯ ЗОРУ) / ВЧИТЕЛЬ-ДЕФЕКТОЛОГ (ТИФЛОПЕДАГОГ)

- визначення необхідних реабілітаційних послуг;
  - підбір та навчання користування допоміжних засобів реабілітації;
  - навчання шрифту Брайля;
  - навчання використання технічних засобів реабілітації;
  - формування життєвих навичок;
  - розвиток функціональних можливостей зорового сприймання та компенсаторних способів сприймання;
  - навчання шрифту Брайля;
  - формування цифрових навичок;
  - навчання просторовому орієнтуванню та мобільності;
  - організація дозвілля та оздоровчих програм;
  - профінформування.
- [!]** На сьогодні підготовка фахівців з реабілітації (порушення зору) в Україні не здійснюється. Разом з тим, їх функції можуть виконувати фахівці, які мають спеціальну педагогічну освіту за спеціальністю «016.05 Спеціальна освіта. Тифлопедагогіка» та мають сертифікат про проходження курсів підвищення кваліфікації з реабілітації (порушення зору): «Просторове орієнтування та мобільність (O&M)»; «Формування цифрових навичок у людей з порушеннями зору».

СОЦІАЛЬНИЙ ПРАЦІВНИК

- взаємодії із службами соціального захисту;
- організація забезпечення допоміжними засобами реабілітації;
- фізичний супровід, заходи із соціальної адаптації; організація активного відпочинку; створення можливостей для відновлення кола спілкування; формування адекватного ставлення до набутого порушення зору шляхом залучення до груп спілкування «рівний рівному»; створення умов соціальної та професійної мобільності.

[!] В програму підвищення кваліфікації включити модулі: «Психосоціальні наслідки порушень зору»; «Доступність та зміни навколишнього середовища»; «Супровід ОПЗ та комунікативні навички».

ІНСТРУКТОР З ПРОСТОРОВОГО ОРІЄНТУВАННЯ ТА МОБІЛЬНОСТІ

- визначення необхідних реабілітаційних послуг;
- формування та вдосконалення просторових уявлень;
- навчання використання збережених аналізаторів у процесі орієнтування та переміщення у просторі;
- навчання принципам орієнтування в мікро- та макропросторі із використанням різних систем орієнтирів;
- формування навичок вивчення, прокладання та проходження маршруту;
- навчання користуванню громадським транспортом та безпеці;
- навчання комунікації на маршруті;
- методика та техніка фізичного супроводу незрячих; навчання використанню допоміжних засобів в процесі орієнтування та переміщення у відкритому просторі.

[!] В Україні відсутня підготовка інструкторів з просторового орієнтування та мобільності. Їх функції можуть виконувати фахівці, які мають спеціальну педагогічну освіту за спеціальністю «016.05 Спеціальна освіта. Тифлопедагогіка» та ерготерапевти при умові проходження курсів підвищення кваліфікації з відповідного напрямку діяльності: «Просторове орієнтування та мобільність (O&M)».

ІНСТРУКТОР З ЦИФРОВИХ НАВИЧОК

- формування цифрових навичок;
- ознайомлення та навчання використання технічних засобів реабілітації;
- навчання користування комп'ютерами, ноутбуками із використанням клавіатури, програм екранного доступу, програм збільшення, спеціальних допоміжних приладів та додатковими периферійними пристроями;
- навчання користування мобільними електронним пристроями;
- користування спеціальними застосунками супутникової навігації, фізичними пристроями супутникової навігації.

[!] В програму підвищення кваліфікації фахівців (ерготерапевт, фахівець з реабілітації (порушення зору), вчитель-дефектолог (тифлопедагог), які задіяні у наданні послуг з формування цифрових навичок включити модуль: «Формування цифрових навичок у людей з порушеннями зору».

ЗМІСТ ПОСЛУГ З РЕАБІЛІТАЦІЇ НЕМЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

ПРОСТОРОВЕ ОРІЄНТУВАННЯ ТА МОБІЛЬНІСТЬ (O&M):	ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ НАВИЧОК
<p>Основні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Мотивація до навчання орієнтуванню та мобільності; ■ Подолання психологічного бар'єру людини із глибокими порушеннями зору щодо сприйняття відкритих просторів; ■ Формування та вдосконалення просторових уявлень; ■ Навчання використання збережених аналізаторів в процесі орієнтування та переміщення у просторі; ■ Навчання основних принципів орієнтування в мікро- та макропросторі із використанням різних систем орієнтирів; ■ Формування навичок вивчення, прокладання та проходження маршруту; ■ Навчання користування громадським транспортом та безпеці; ■ Навчання комунікації на маршруті; ■ Методика та техніка фізичного супроводу незрячих; ■ Використання допоміжних засобів в процесі орієнтування та переміщення у відкритому просторі. <p>Фахівці, які можуть надавати послуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Інструктор з просторового орієнтування та мобільності; ■ Фахівець з реабілітації (порушення зору); ■ Вчитель-дефектолог (тифлопедагог); ■ Ерготерапевт. <p>Кваліфікаційні вимоги: освіта за фахом «Інструктор просторового орієнтування та мобільності»; наявність сертифікату підвищення кваліфікації «Просторове орієнтування та мобільність».</p>	<p>Основні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Подолання психологічного бар'єру, що виникає внаслідок втрати зору під час переходу до використання сучасних приладів та цифрових технологій; ■ Ознайомлення та навчання використанню різноманітних технічних засобів реабілітації для поліпшення повсякденного життя, освітнього та робочого середовища, забезпечуючи більший спектр можливостей для працевлаштування та підвищення рівня незалежності осіб із порушеннями зору; ■ Навчання користування комп'ютерами та ноутбуками з використанням клавіатури, програмами екранного доступу, програмами збільшення, спеціальними допоміжними приладами та додатковими периферійними пристроями (принтер, Брайлівський дисплей, Брайлівський принтер, принтер для тактильної графіки, пристроями супутникової навігації тощо); ■ Навчання користування мобільними електронними пристроями, такими як смартфони, планшети з різними операційними системами, електронні книжки та кнопкові телефони; ■ Використання спеціальних додатків супутникової навігації та фізичних пристроїв для супутникової навігації. <p>Фахівці, які можуть надавати послуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Фахівець з реабілітації (порушення зору); ■ Вчитель-дефектолог (тифлопедагог); ■ Ерготерапевт. <p>Кваліфікаційні вимоги: наявність сертифікату підвищення кваліфікації «Формування цифрових навичок у людей з порушеннями зору»</p>

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА	ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ НАВИЧОК (DLS)
<p>Надання психологічної допомоги людям з порушеннями зору без залучення лікаря-психолога та/або лікаря-психотерапевта може здійснюється на двох рівнях:</p> <p>Перший рівень – соціально-психологічна підтримка та супровід.</p> <p>Основні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Формування адекватного ставлення до набутого порушення зору; ■ Стимулювання позитивної мотивації для подальших життєвих планів та дій; ■ Підтримка соціальної адаптації; ■ Підтримка психічного здоров'я та психосоціального благополуччя; ■ Стимулювання мотивації до участі в реабілітаційному процесі; ■ Розвиток адекватної самооцінки; ■ Проведення профілактичних заходів для людей з порушеннями зору та їх сімей з метою уникнення ризиків потрапляння у складні життєві обставини через вплив порушень зору та небажаних зовнішніх факторів; ■ Залучення до груп спілкування «рівний-рівному». <p>Фахівці, які можуть надавати соціально-психологічну підтримку та супровід:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Соціальні працівники; ■ Фахівці з реабілітації (порушення зору); ■ Вчителі-дефектологи (тифлопедагоги); ■ Інструктори з просторового орієнтування та мобільності; ■ Фізичні терапевти; ■ Ерготерапевти. <p>Кваліфікаційні вимоги: проходження курсу підвищення кваліфікації «Психосоціальні наслідки порушень зору».</p>	<p>Основні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Формування позитивної мотивації до проходження курсу та розвитку конструктивної власної позиції з метою покращення якості життя; ■ Відновлення (формування) основних життєвих навичок; ■ Забезпечення можливостей соціалізації, навчання, працевлаштування та підвищення рівня особистої незалежності; ■ Особисте здоров'я та гігієна; ■ Використання допоміжних засобів і приладів, спрямованих на збереження здоров'я; ■ Навчання навичкам ідентифікації, організації та маркуванню ліків; ■ Формування та відновлення навичок особистої гігієни, включаючи чищення зубів, гоління, догляд за нігтями та нанесення макіяжу. <p>Формування навичок догляду за домом:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Організація власного побутового життєвого простору; ■ Користування допоміжними технічними засобами для забезпечення безпеки, орієнтації та комфорту вдома; ■ Догляд за меблями та домашнім інтер'єром; ■ Використання домашньої побутової техніки, включаючи механічну та електричну; ■ Формування навичок щодо створення інтер'єру, меблювання, декору та флористики; ■ Вивчення вибору та догляду за одягом, взуттям, пранням та прасуванням; ■ Навчання навичкам ідентифікації, організації та маркуванню харчових продуктів, хімічних засобів та одягу; ■ Освоєння основ домашніх ремонтних робіт.

4 Порядок та умови надання безоплатної психологічної допомоги особам, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членам сімей таких осіб та членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни і членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України відповідно до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-nadannya-bezoplatnoi-psihologichnoi-dopomogi-osobam-s1338-291122>

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА	ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ НАВИЧОК (DLS)
<p>Другий рівень – психологічна реабілітація:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Розв’язання актуальних або специфічних психологічних проблем, викликаних втратою (або порушенням) зору; ■ Психологічне відновлення після травмування в екстремальних ситуаціях, надзвичайних та кризових ситуаціях; ■ Відновлення відчуття безпеки та стабілізація стану; ■ Розробка корисних стратегій подолання труднощів; ■ Обробка та осмислення психотравматичного досвіду; ■ Зменшення інтенсивності емоційного переживання; ■ Психологічна реабілітація проводиться за допомогою методів психологічного консультування та психотерапії. <p>Фахівці, які можуть надавати послуги психологічної реабілітації:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Психологи та/або психотерапевти. <p>Кваліфікаційні вимоги: проходження курсу підвищення кваліфікації «Психосоціальні наслідки порушень зору; «Доступність та зміни навколишнього середовища»; «Супровід ОПЗ та комунікативні навички».</p>	<p>Формування навичок основ кулінарії та сервірування столу:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Навчання користуванню адаптивними кухонними інструментами; ■ Удосконалення вмінь користуватися кухонною побутовою технікою; ■ Освоєння основ кулінарії, включаючи вибір продуктів харчування, їх обробку, зберігання та приготування їжі; ■ Користування посудом та столовими приборами; ■ Формування навичок сервірування столу з використанням методів модифікації середовища. <p>Формування навичок управління домашнім господарством:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Домашнє діловодство; ■ Раціональне ведення домашнього господарства, планування та розподіл витрат; ■ Фінансові операції, включаючи оплату комунальних послуг, здійснення покупок та інші фінансові операції, а також готівкові та безготівкові розрахунки. <p>Сприяння соціалізації та навчання життєвих навичок:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Взаємодія та комунікації з комунальними, побутовими установами та іншими надавачами різних товарів та послуг; ■ Отримання адміністративних послуг; ■ Формування та відновлення навичок міміки, жестикуляції, мови тіла, навичок психологічного самозахисту та роботи з міжособистісною інформацією; ■ Особисте життя, сімейні взаємовідносини, сексуальні стосунки, догляд та виховання дітей; ■ Планування та організація подальших етапів життєдіяльності, включаючи дозвілля, хобі, профорієнтацію, навчання. <p>Фахівці, які можуть надавати послуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Фахівець з реабілітації (порушення зору); ■ Вчитель-дефектолог (тифлопедагог); ■ Ерготерапевт.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА	ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ НАВИЧОК (DLS)
	<p>Кваліфікаційні вимоги: освіта за фахом фахівець з реабілітації (порушення зору) /вчитель-дефектолог (тифлопедагог; наявність сертифікату підвищення кваліфікації «Доступність та зміни навколишнього середовища»; «Супровід людей з порушеннями зору та комунікативні навички»; «Допоміжні засоби реабілітації».</p>
НАВЧАННЯ ШРИФТУ БРАЙЛЯ	ОРГАНІЗАЦІЯ ОЗДОРОВЧИХ ПРОГРАМ ТА ДОЗВІЛЛЯ
<p>Основні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Загальне знайомство із системою Брайля та необхідність використання навичок читання та письма шрифтом Брайля у сучасному житті; ■ Формування (вдосконалення) дотикового сприймання, підготовка рук до читання та письма шрифтом Брайля; ■ Знайомство з приладами для читання і письма. Знайомство з буквами, математичними, розділовими та іншими знаками системи Л. Брайля; ■ Особливості техніки брайлівського письма. Порядок наколювання крапок при письмі. Порядок запису у тексті. <p>Формування навичок читання;</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Навчання вміння користуватися тактильними картами, навігаційними схемами, мнемосхемами, тактильними інформаторами тощо; ■ Письмо плоско-друкованим шрифтом. <p>Фахівці, які можуть надавати послуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Фахівець з реабілітації (порушення зору); ■ Учитель-дефектолог (тифлопедагог); ■ Ерготерапевт. <p>Кваліфікаційні вимоги: освіта за фахом фахівця з реабілітації (порушення зору) / вчителя-дефектолога (тифлопедагога); наявність сертифікату підвищення кваліфікації підвищення кваліфікації «Вивчення шрифту Брайля».</p>	<p>Основні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Збільшення можливостей для активного відпочинку; ■ Формування мотивації до самореалізації; ■ Створення можливостей для відновлення кола спілкування; ■ Формування адекватного ставлення до набутого порушення зору; ■ Зменшення або повне усунення причин психологічного та емоційного дискомфорту; ■ Формування впевненості у власних здібностях; ■ Виявлення професійних інтересів; ■ Формування адекватної самооцінки; ■ Формування навичок soft-skills; ■ Формування прикладних навичок, вмінь та способів діяльності; ■ Створення умов соціальної та професійної мобільності; ■ Активізація участі у культурно-мистецьких та розважальних заходах та проєктах; ■ Зміцнення здоров'я. <p>Фахівці, які можуть надавати послуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Фахівець з реабілітації (порушення зору); ■ Учитель-дефектолог (тифлопедагог); ■ Ерготерапевт; ■ Психолог; ■ Фізичний терапевт та/або фахівець з фізичної реабілітації.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ

Основні завдання:

- Відновлення вольових і фізичних якостей шляхом здійснення та поступово збільшення фізичних навантажень;
- Відновлення і зміцнення здоров'я;
- Розвиток функціональних можливостей рухового апарату;
- Формування і розвиток втрачених рухових навичок і вмінь;
- Відновлення/вдосконалення роботи вестибулярного апарату;
- Формування правильної ходьби, постави;
- Підвищення рухової активності;
- Зміцнення здоров'я, профілактика вторинних відхилень у стані здоров'я;
- Формування процесів зниження стомлюваності шляхом збільшення м'язових навантажень.

Фахівці, які можуть надавати послуги:

- фізичний терапевт;
- фахівець з фізичної реабілітації.

Кваліфікаційні вимоги: освіта за фахом, наявність сертифікату підвищення кваліфікації підвищення кваліфікації: «Психосоціальні наслідки порушень зору»; «Доступність та зміни навколишнього середовища»; «Супровід ОПЗ та комунікативні навички».

ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ НЕОБХІДНОГО ДЛЯ НАДАННЯ ПОСЛУГ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ⁵

Див. таблицю далі

⁵ Вимоги до переліку були розроблені з урахуванням переліків допоміжних засобів реабілітації:
«Державна типова програма реабілітації осіб з інвалідністю»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1686-2006-%D0%BF#n37>
«Порядок забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані такі засоби, їх переліку»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2012-%D0%BF#Text>
«Типовий перелік допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0582-18#Text>

ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ, НЕОБХІДНОГО ДЛЯ НАДАННЯ ПОСЛУГ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

Умови надання послуги	Тип реабілітаційної послуги:	Рекомендований мінімальний перелік обладнання:	Додаткове обладнання для забезпечення комплексу послуг
стаціонарно амбулаторно	офтальмо-оптометричні послуги:	<p>Перелік апаратів, приладів, програм для діагностики та лікування та/або терапії зору визначається відповідно до стандартів та протоколів МОЗ України.</p> <p>Перелік засобів оптичної корекції (оптичних приладів для осіб з порушеннями зору):</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ електронні ручні відеозбільшувачі; ■ портативна електронна лупа для перегляду зображень; ■ настільна лупа; ■ біноклярна лупа для індивідуального використання; ■ лупа-лінійка циліндрична, збираюча для збільшення графічних зображень; ■ складні лупи для збільшення предметів; світлопольна лупа асферична; монокулярні Галілея; ■ окуляри з зеленим склом; ■ офтальмотренажери. 	N/A
стаціонарно амбулаторно	послуги фізичної терапії:	<ul style="list-style-type: none"> ■ напівсфера балансувальна на платформі; ■ різні типи балансирів; ■ механічний та/або автоматичний апарат для тренування суглобів пальців рук; ■ обладнання для відновлення сенсорних та рухових функцій верхньої кінцівки (у тому числі комплекти обтяжувачів на руки різної ваги, комплекти кілець, конусів, прищіпок, терапевтичний пластилін, еспандери, еластичні стрічки, ігрові матеріали тощо); ■ озвучений м'яч; ■ звукові маяки. 	N/A

Умови надання послуги	Тип реабілітаційної послуги:	Рекомендований мінімальний перелік обладнання:	Додаткове обладнання для забезпечення комплексу послуг
стаціонарно амбулаторно, на базі спеціалізованих реабілітаційних установ	послуги ерготерапії, що включають формування життєвих навичок навчання просторового орієнтування та мобільності	<ul style="list-style-type: none"> ■ Led лампи настільні для індивідуального освітлення; ■ індивідуальні пов'язки на очі для виключення зору; ■ тренажери та засоби для розвитку дрібної моторики та дотикового сприймання; ■ Електронні вироби медичного призначення для використання в побутових умовах: термометр з голосовим відтворенням; тонометр з голосовим відтворенням; глюкометр з голосовим відтворенням. ■ механічний та/або автоматичний апарат для тренування суглобів пальців рук; ■ озвучений м'яч; ■ звукові маяки; ■ обладнання, іграшки та/або матеріали для сенсорної стимуляції та розвитку рухових навичок; ■ обладнання, матеріали та засоби для відновлення участі в активностях повсякденного життя, включаючи відновлення когнітивних функцій (у тому числі допоміжне обладнання); ■ матеріали та засоби для відновлення та розвитку ігрових, соціальних навичок та навичок самообслуговування; ■ адаптивні засоби та матеріали для розвитку навичок приготування їжі; ■ спеціальні побутові тифлотехнічні засоби (у тому числі індикатор рівня рідини, озвучені ваги, мірні ложки та мірні чашки, пристрій для маркування речей та об'єктів, тактильні мітки тощо); 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Побутові засоби та приладдя, засоби гігієни (дозатор для рідкого мила, набір щіток для одягу та взуття, вішалки, поліетиленові пакети, зразки різних видів тканин; набір ґудзиків, гачків, петель, набір інвентарю для догляду за підлогою, набір предметів для догляду за волоссям, обличчям та тілом: набір гребінців, дзеркало, манікюрні ножиці, дитячий крем, ванночка для рук, пемза, вушні палички, сушка для рук та інше; набір засобів для догляду за одягом, взуттям, меблями, вікнами, санвузлом, кухнею, посудом). ■ Спеціальні тифлотехнічні прилади: прилади для зважування з виведенням мовлення; магнітний шукач; безпечний ніж для чищення овочів та фруктів; безпечний ніж для чищення риби; ніж із регулюванням товщини шматків, що відрізняються; засоби захисту пальців при нарізанні та шинковці; пристрій для визначення кольору; пристрій для аудіомаркування речей та об'єктів; нитковдягач; спеціальні голки із заціпками для людей з порушеннями зору; сантиметр кравецький з рельєфними позначками. <p>Навчання просторового орієнтування та мобільності</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Мішені зі звуковими сигналами; спеціальні м'ячі зі звуковими сигналами; спеціальні озвучені та тактильні засоби навчання (кегли, доріжки).

Умови надання послуги	Тип реабілітаційної послуги:	Рекомендований мінімальний перелік обладнання:	Додаткове обладнання для забезпечення комплексу послуг
		<ul style="list-style-type: none"> ■ модель годинника для осіб з порушеннями зору. <p>Обладнання для формування життєвих (соціально-побутових навичок):</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Моделі обличчя з різними мімічними виразами. ■ Меблі та матеріали у залі ерготерапії чи іншому доступному приміщенні, що симулюють облаштування житлового помешкання для відновлення участі в активностях повсякденного життя (шафи, стіл, стілець, комп'ютер, телефон, пілосос, пральна машина, дошка для прасування, праска, фен, великий настінний годинник, календар, книги, газети, журнали тощо). ■ Кухня та кухонні матеріали для відновлення участі в інструментальній активності повсякденного життя (мийка, плита, мікрохвильова піч, холодильник, набір ерготерапевтичного посуду столові прилади, чайник електричний, кавоварка, овочерізка, струнна сир- та яйцерізка, м'ясорубка, міксер, мікрохвильова піч, холодильник, плита для приготування їжі, електропіч, кухонний комбайн, мультиварка). 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Конструктор типу LEGO; конструктор «Орієнтир»; пластилін. ■ Набори різних побутових запахів. ■ Тренажери та засоби для розвитку дрібної моторики та дотикового сприймання. ■ Аудіозаписи різних звуків для розвитку слухового сприймання. Комплект відтворювальної апаратури. ■ Прилади для тактильного рельєфного малювання. ■ Тактильні геометричні фігури 2D - 3D. ■ Переносне розкладне мобільне обладнання для виготовлення перешкод, орієнтирів, лабіринтів (пластикові, надувні чи паролонові конструкції). ■ Тактильні моделі елементів інтер'єру та відкритого середовища: компактні макети будівель, приміщень та прилеглої території (умеблювання, побутова техніка, будівлі, споруди, дерева транспорт тощо). ■ Вимірювальні прилади: електронний пристрій для вимірювання довжини, кутів нахилу; лінійка з тактильними позначками; транспортир з тактильними позначками; метр або рулетка з тактильними позначками. ■ Карти рельєфні (районів, міст, областей), плани-схеми місцевості, доріг, перехресть, маршрутів, карти місцевості тощо. ■ Допоміжний пристрій для дистанційного попередження про наявність перешкод; електронні засоби навігації; електронний компас; озвучений визначник світла. ■ Прилади для використання методики «ехолокації».

Умови надання послуги	Тип реабілітаційної послуги:	Рекомендований мінімальний перелік обладнання:	Додаткове обладнання для забезпечення комплексу послуг
		<p>Навчання просторового орієнтування та мобільності</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ білі (тактильні) тростини з розрахунку на кожну особу з можливістю зміни/фіксації різної довжини: складні, телескопічні, комбіновані тростини; ■ різні типи ротаційних наконечників для білої тростини: малі, середні та великі, кулі, диски, конуси тощо; ■ набір (мобільний) для виготовлення тактильних схем типу Picture Maker Wheatley Tactile Diagramming Kit (планшетка інструктора з просторового орієнтування). <p>Умови для навчання з орієнтування та мобільності:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Наявність приміщення для проведення занять з просторового орієнтування: зал з вільним простором, в якому розміщені місця для сидіння. 	<p>Додаткові умови для навчання з орієнтування та мобільності:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Прилегла територія з безпечним для пішохідного руху місцем. ■ Відокремлені від проїзної частини пішохідні шляхи. ■ Наявність пішохідних доріжок із різними видами поворотів. ■ Наявність на пішохідних доріжках стандартних тактильних орієнтирів: бордюру, газону, різниці покриття (асфальт/земля/газон/бруківка/ґрунт), у тому числі тактильних елементів доступності.
стаціонарно амбулаторно, на базі спеціалізованих установ, в інших місцях, де надаються окремі послуги	навчання шрифту Брайля	<ul style="list-style-type: none"> ■ прилад для письма шрифтом Брайля, грифелі, спеціальний папір для письма; ■ колодка-шестикрапка з рухомими штифтами; ■ розбірна азбука (рядок зі збільшеними шестикрапками); ■ каса літер, цифр і знаків за Брайлем та лінійно-рельєфним шрифтом; ■ книги надруковані шрифтом Брайля; ■ індивідуальні пов'язки на очі для виключення зору. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Набори кубиків універсального дизайну (букви Брайлем, українська, англійська абетка). ■ Набір символів, нанесених за системою Брайля та лінійно-рельєфним шрифтом «Абетка» (абетка (українська, англійська), знаки та цифри, нанесені рельєфно-крапковим шрифтом Брайля та лінійно-рельєфним контрастним шрифтом; матеріал: цупкий папір (картон) / пластик). ■ Засоби для розвитку дрібної моторики та дотикового сприймання.

Умови надання послуги	Тип реабілітаційної послуги:	Рекомендований мінімальний перелік обладнання:	Додаткове обладнання для забезпечення комплексу послуг
			<ul style="list-style-type: none"> ■ Муляжі для розвитку дотикової пам'яті; макети будівель та приміщень; альбоми рельєфних малюнків. ■ Прилад «Умка» із виводом мовлення (тренажер-шестикрапки). Пристрій для початкового навчання за системою Брайля. ■ Прилад прямого читання. ■ Друкарські машинки для друку шрифтом Брайля. ■ Електронний записник Брайля (органайзер Брайля). ■ Тифлопристрій з озвученою навігацією. ■ Принтер для друку шрифтом Брайля. ■ Портативний тактильний дисплей. ■ Планшет для рельєфного малювання та креслення. ■ Прилад для рельєфного малювання; тифлоприлад (конструктор). ■ Тактильні карти, атласи, мнемосхеми тощо. ■ Програми для сканування та читання, програми для перетворення плоскодруківаних текстів на тексти шрифтом Брайля та для підготовки текстів і файлів тактильної графіки до рельєфно-крапкового друку; ■ Дошка Гебольта.
	формування цифрових навичок	<ul style="list-style-type: none"> ■ смартфони (планшети) під керуванням системи андроїд або смартфони (планшети) під IOS; ■ комп'ютер стаціонарний (клавіатура (повнорозмірна, інтегрована у корпус, латинсько-кирилична з нанесеними 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Електронні відеозбільшувачі: електронні ручні, портативні та стаціонарні відеозбільшувачі; мультимедійний проектор для збільшення зображень. ■ Комп'ютерне обладнання: комп'ютер стаціонарний (клавіатура (повнорозмірна,

Умови надання послуги	Тип реабілітаційної послуги:	Рекомендований мінімальний перелік обладнання:	Додаткове обладнання для забезпечення комплексу послуг
		<p>контрастними літерами латинського та українського алфавітів); маніпулятор типу «миша»; навушники) або портативний комп'ютер (ноутбук, планшетний ПК);</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ програми екранного доступу; програми екранного збільшення. 	<p>інтегрована у корпус, латинсько-кирилична з нанесеними контрастними літерами латинського та українського алфавітів); маніпулятор типу «миша»; навушники); портативний комп'ютер (ноутбук, планшетний ПК); 3D сканер; інше обладнання за потребою та з урахуванням новітніх досягнень цифрових технологій.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Програмне забезпечення: програми екранного доступу та екранного збільшення; програми екранного збільшення з мовною підтримкою; ■ синтезатор українського мовлення; програми для сканування та читання, програми для перетворення плоскодруктованих текстів на тексти шрифтом Брайля та для підготовки текстів і файлів тактильної графіки до рельєфно-крапкового друку; спеціалізовані комп'ютерні програми для розвитку зорових функцій, формування навичок орієнтування у просторі. ■ Прилади для читання плоскодруктованих текстів з функцією мовленнєвого виводу інформації: читаюча машина KOBA Vision Efs-yReader; читаюча машина SARA CE. ■ Мобільні електронні пристрої: кнопкові телефони; смартфони, планшети під керуванням системи андроїд; смартфони планшети під IOS; пристрої з іншими операційними системами які доступні для використання людьми із порушеннями зору; електронні книжки; програми екранного доступу; програми адаптації візуального доступу.

Умови надання послуги	Тип реабілітаційної послуги:	Рекомендований мінімальний перелік обладнання:	Додаткове обладнання для забезпечення комплексу послуг
	організація оздоровчих програм та дозвілля	<ul style="list-style-type: none"> ■ Спеціальні настільні ігри з підписами шрифтом Брайля та збільшеним шрифтом. ■ Книги надруковані збільшеним шрифтом та шрифтом Брайля. ■ Матеріали засоби для формування прикладних навичок, вмінь та способів діяльності під час участі у творчих видах діяльності (плетіння кошиків, в'язання, гончарство, валяння з вовни, малювання та інше). ■ Обладнання для театралізованої діяльності: набори різного типу, зокрема ляльки-рукавички, пальчиковий театр, деталі одягу для театралізованої діяльності, маски, ширма тощо. ■ Палиці для скандинавської ходьби з фіксованими та телескопічними ручками. ■ Велосипед тандем для двох осіб, що сидять одна за одною. ■ Шоудаун (Showdown) – настільний теніс. 	N/A

